

Review article

Sosyal Politika Kapsamında Yaşlılara Yönelik Uygulamalar: Almanya Örneği

Practices for Elders Within the Concept of Social Policy: The Case of Germany

Merve Can *

Department of Labor Economics and Industrial Relations, Institute of Social Sciences, Kocaeli University, Kocaeli, Turkey

Özet

Yaşlılık, fiziksel ve ruhsal olarak gerilemelerin yaşandığı biyolojik bir süreçtir. Fiziksel ve ruhsal değişimlerin yanı sıra ekonomik sorunlar, emeklilik, aile içi sorunlar, dışlanmışlık hissi, muhtaçlık hali gibi durumlarda yaşanmaktadır. Yaşlılık sosyal bir sorundur, yaşlı bireylerin bütün bu sorunlar ile baş edebilmeleri için içinde buldukları toplumdaki destek almaları gerekmektedir. Toplum desteğiyle birlikte uygulanacak olan yaşlılara yönelik sosyal politikalar, yaşlı bireylerin sorunlarının çözüme kavuşturulması adına büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı Almanya'da yaşlılara yönelik sosyal politika uygulamalarını ele almaktır. Dünya nüfusu giderek yaşlanmaktadır bu duruma bağlı olarak çalışma, yaşlı nüfusun sorunlarını önlemeye yönelik sosyal politika uygulamalarının artan önemini vurgulamaktadır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılarak literatür taraması yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda Almanya'da ki nüfusun giderek yaşlandığını buna bağlı olarak sosyal, ekonomik ve toplumsal sorunların yaşanacağını bu sorunları önlemek, yaşlı bireyleri toplumun bir parçası olarak görebilmek için sosyal politika uygulamalarının değişim ve dönüşüm geçirmesinin bir zorunluluk haline geldiği sonucuna varılmıştır. Bu sonuca bağlı olarak geleceğe yönelik bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Yaşlı Nüfus, Sosyal Politika, Almanya.

Abstract

Elderliness is a biological process in which physical and mental regressions are experienced. Besides physical and mental alterations, some other situations such as; economic issues, retirement, intrafamilial complications, feeling of social exclusion, nursing neediness are also experienced. Elderliness is a social issue. In order to cope with all the difficulties they face, elder people need the assistance of the society they live in. Practices will be applied by the support of society which is devoted to elders have a great significance in resolving the problems of elder people. Purpose of this study is to observe the social policy for elder people in Germany. Since the world population gradually ages, this study emphasizes the importance of social policy aiming to prevent elder people's problems. In this study, literature review is made by using qualitative research technique. At the end of the study, it is observed that the population of Germany gradually ages and according to this, social, economic and communal problems will be experienced. In order to prevent this, and accept the elder people as a part of the society, it is concluded that changes must be made in social policy. Within the perspective of this conclusion, some suggestions are made.

Keywords: Elderliness, Old Age Population, Social Policy, Germany.

Received: 30 June 2022 * Accepted: 13 September 2022 * DOI: <https://doi.org/10.29329/ijiasos.2022.470.6>

* Corresponding author:

Can Merve is a master student in the Department of Labor Economics and Industrial Relations, Institute of Social Sciences, Kocaeli University, Kocaeli, Turkey. Her research interests include the Social Policy. She living in Elaziğ, Turkey.
Email: mervecnn16@gmail.com

GİRİŞ

Yaşlılık, insanlar için kaçınılmaz bir süreçtir. Yaşlanan birey hem fiziksel hem de ruhsal olarak çeşitli değişimler ile karşı karşıya kalmaktadır. Günlük basit eylemlerde dahi zorlanan hatta belki de yardıma ihtiyaç duyan yaşlı birey toplum içinde kendini muhtaç ve dışlanmış hissedebilmektedir. Bu gerçeklik sadece bireysel sorunları meydana getirmemekte aynı zamanda toplumsal risk ve sorunlara yol açmaktadır. Emeklilik ve sağlık hizmetlerine duyulan ihtiyaç sonucunda sosyal politikaların düzenlenmemesi ve yeni duruma göre şekillenmemesi durumunda ülke mali yükler ile karşı karşıya kalacaktır. Yaşlı nüfusun giderek artması aynı zamanda çalışan nüfusa bağımlılık oranını da artıracaktır. Bir ülkenin demografik yapısı o ülkenin sosyal, ekonomik ve kültürel yapısını ve işgücü yapısını belirleyen en önemli unsurlardır.

Ülkeler sosyal politikalarını oluşturmak, geliştirmek ve yeni düzene uyarlamak istediklerinde nüfus yapısı her zaman belirleyici ve şekillendirici olmuştur. Dünyada ki nüfusun giderek yaşlanması göz ardı edilemeyecek bir konudur. Yaşlı bireyleri topluma kazandırmak, istihdamda karşılaştıkları sorunları minimuma indirmek, yaşam şartlarını iyileştirmek, sağlık sorunlarına yönelik çözümlerde bulunmak ve yaşlılara kaliteli bir yaşam sunabilmek adına sosyal politikalar oldukça önemlidir. Bu politikalar oluşturulurken yaşlı bireylerinde fikirlerinin alınması yaşlılara yönelik sosyal politikaların daha nitelikli olması konusunda faydalı olacaktır.

Çalışmanın ilk bölüm kavramsal çerçeveden oluşmaktadır, yaşlılık ve sosyal politika kavramları üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde, yaşlılara yönelik sosyal politikalara neden ihtiyaç duyuluyor sorusuna yanıt verilmeye çalışılmıştır. Üçüncü bölümde, Almanya'nın yaşlı nüfusuna yönelik verilere yer verilmiş ve bazı ülkeler ile kıyaslama yapılmıştır. Son bölümde ise Almanya'da ki yaşlılara yönelik bazı sosyal politika uygulamaları ele alınmıştır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Yaşlılara yönelik sosyal politika uygulamalarının anlaşılabilmesi açısından çalışmanın temel kavramları oldukça önemlidir. Bu kapsamda, çalışmanın temel kavramları olan yaşlılık ve sosyal politika kavramları bu bölümde ele alınmıştır.

Yaşlılık Kavramı

Yaşamın doğal süreci olan yaşlılık, bireyin anne karnından başlayan ve hayatı son bulana kadar ki süreç içinde çeşitli değişimlere maruz kaldığı bir döneme giriş olarak ifade edilmektedir (Tomanbay, 2002: 250). Yaşlanma, insan yaşamının tüm aşamalarında yer almaktadır (Yörük, 2019: 6). Yaşlanma olgusunun gerçekleşmesiyle birlikte neredeyse bütün fizyolojik işlevler etkinliğini yitirmektedir. Yaşlanan birey, hem ruhsal hem de fiziksel olarak dış etkenlere karşı daha korumasız bir hale gelmektedir (Vina vd. 2007: 249). Bir süreç olarak ifade edilen yaşlanma hali, bireyin hastalıklara karşı direncini düşürmekte daha sık hastalanmasına neden olmaktadır. Bu durum da tıbbi açıdan bakım

ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır (Posner, 1995: 17-19). Yaşlılık, durumu meydana geldiğinde vücuttaki organizmalar verimliliğini yitirmeye başlamakta ve yaşamsal fonksiyonlarda gerilemeler meydana gelmektedir. Yaşlanan birey hem fiziksel hem de ruhsal açıdan yıkıma uğradığı bir sürece girmektedir.

Gelişmiş ülkelerde, yaşlılık evresine girilmiş olması 65 yaş ve üzeri olarak kabul edilmiştir. Ancak yaş sınırları, ülkelerin emeklilik yaşı durumu ve politikalarına göre değişkenlik göstermektedir. Yaşlılığın bu şekilde tanımlanıyor olması refah devleti döneminde önem kazanan sosyal güvenlik sistemleri ile de alakalıdır. Çalışan bireyin, zamanla iş yapma becerisinde gerilemelerin olması ve istihdamdan çekilmesi, bağımlı nüfus içinde yer almaya başlaması durumunda emeklilik sisteminden ve sağlık hizmetlerinden yararlanmaya başlaması da bu yaştan belirlenmesinde kıstas olarak gösterilebilir (Onur, 2008: 138; Cerev, 2017: 14).

Dünya Sağlık Örgütü, yaşlılık yaşının sınırlarını net bir şekilde anlamamız için bir ayırım yapmıştır, ayırma göre;

- 45-59 yaş arası orta yaş,
- 60-74 yaş arası yaşlılık,
- 75-89 yaş arası ileri yaşlılık,
- 90 ve üstü ise ihtiyarlık olarak tanımlanmaktadır (DPT, 2007: 10).

Yaşlanma kavramına sadece kronolojik olarak bakılmamaktadır. Biyolojik, sosyolojik ve psikolojik olarak da çeşitli tanımlamaları bulunmaktadır. Biyolojik olarak yaşlanma, insan anatomisinde zamanla değişimlerin meydana gelmesi demektir. Saçlarda beyazlama, deride incelme, kırışıklık gibi fiziksel değişimler biyolojik yaşlanmaya örnek verilebilir. Psikolojik boyutunda, bilişsel değişimler meydana gelmekte, yaşlanan birey kendini yalnız, toplumdan dışlanmış, mutsuz ve sinirli hissedebilmektedir. Ancak her yaşlı bu evreyi aynı şekilde yaşayacak diye bir kaide söz konusu değildir. Sosyolojik açıdan yaşlılık, yaşlanan bireyin toplumdaki beklentileri, toplumun yaşlılara karşı değer yargıları beklenti ve tutumları bu konuda belirleyicidir (Tokol ve Alper, 2016: 426-428).

Sosyal Politika

Sosyal politikalar, devlet tarafından geliştirilen, sosyal refahın artırılmasını hedef alan politikalar (Hill, 2006: 6). Sosyal politika, 19. yüzyılda Sanayi Devrimi ile birlikte ortaya çıkmıştır. Sanayi Devriminin getirdiği kapitalist ekonomik sistemde sermaye sahipleri ve emeği karşılığında para kazanan işçiler arasında bir sınıflaşma meydana gelmiş ve işçi sınıfı ortaya çıkmıştır. Bu süreç içerisinde işçiler insan onuruna yakışmayan işlerde, kötü çalışma koşullarıyla birlikte düşük ücret alarak çalışmışlardır. Emeğini satan işçi kesimi, büyük bir sefaletle karşı karşıya kalmış, sermaye sahiplerinin refahı git gide artarken işçiler karın tokluğuna çalışmak durumunda kalmıştır ve hakları konusunda gaspa uğramışlardır. Devlet emek ve sermaye arasında oluşan bu adaletsizliği düzeltmek bir orta yol

bulmak, ekonomik ve toplumsal açıdan düzenin sağlanmasına yönelik sosyal politikalar oluşturmaya başlamıştır (Tokol, 2017: 1-2; McClellan 2006). Sanayileşmenin yaşandığı ülkelerde, işçilerin çalışma koşulları koruma altına alınmıştır. Öncelikle dezavantajlı grupta yer alan kadınlar ve çocuklara sonrasında ise erkek işçilere yönelik politikalar oluşturulmuştur (Altan, 2007: 4-5).

Sosyal politikaya yönelik tanımlamalar yapılırken, dar ve geniş anlamda bir ayırım söz konusu olmuştur. Dar anlamda sosyal politika, ilk olarak sermaye sahibi işveren ve emeği karşılığında ücret alan işçiler arasındaki çatışmanın giderilmesini hedefleyen politikalar şeklinde ifade edilmektedir (Yorgun, 2013: 358-359).

Geniş anlamda sosyal politika ise hem bireyi hem de toplumu kapsayacak hale gelmiş ve toplumun korunmasız, güvence altına alınmaya ihtiyaç duyan kesimlerine yönelmeye de başlamıştır. Devlet, sosyal politikalar ile bir taraftan sosyal sınıflar ve çıkarlar arasında denge kurmaya çalışırken diğer taraftan toplumda yaşayan tüm vatandaşlara onları ayırt etmeksizin asgari bir hayat düzeyi sağlamayı amaçlamıştır (Tokol ve Alper, 2016: 5-6). Kapsamı genişleyen sosyal politika, toplumun tamamıyla yakından ilgilenmeyi ve toplumu ilgilendiren bütün sosyal sorunları çözüme kavuşturmayı hedefleyen bir yapıya kavuşmuştur (Hatipler, 2018: 430-431).

Günümüzde gelinen risk toplumunu göze alarak, toplumunda ki tüm vatandaşlarının yaşam kalitesini ilgilendiren her konuda çözüm üretmeyi hedefleyen bir disipline dönüşmeye başlamıştır. Dünya genelinde meydana gelen toplumsal sorunlar ve tehditleri öngörmek, bunlara yönelik koruyucu önlemler almak için sosyal politika kavramı genişletilmiştir (Hotar, 2021: 4). Toplum için önem arz eden sorunları çözmeyi hedefleyen sosyal politika, sağlık hizmetleri, eğitim, yoksullukla mücadele, sosyal güvenlik, barınma gibi birçok konuyu kapsamı içerisine almıştır (Laurisz, 2021: 107). Sosyal politika, tüm vatandaşların refah içinde yaşayabilmesi, geçim kaynaklarına ve gelire ulaşabilmesi adına devlet tarafından ekonomiye yapılan toplumsal müdahale olarak da adlandırılmaktadır. Sosyal olarak sürdürülebilir kalkınmayı hedeflemekte ve ekonomik politikalar ile birlikte bu hedefleri gerçekleştirmek için işbirliği yapmaktadır (Mkandawire, 2004).

YAŞLILARA YÖNELİK SOSYAL POLİTİKALARA İHTİYAÇ DUYULMASININ NEDENLERİ

Giderek yaşlanan nüfus, yaşlılara yönelik sosyal politika ihtiyacını zorunlu hale getirmektedir. Buna bağlı olarak demografik değişimler, ekonomik nedenler, aile yapısındaki değişimler, sosyal hukuk devleti ilkesi gibi faktörler bağlamında çeşitli sosyal politikalar geliştirilmesi gerekmektedir.

Demografik Değişim

Sosyal politika ihtiyacını etkileyen en önemli unsurlar biri nüfus yapısında meydana gelen değişimler olmuştur, oluşturulacak politikalar demografik yapıya göre şekillenmeye başlamıştır. Bu değişimlerin belirgin bir şekilde başlangıcı olarak görülen I. ve II. Dünya savaşları sonucunda, savaşa

katılan genç nüfusta can kayıpları yaşanmış bu durum da demografik yapıda değişimlere zemin hazırlamıştır (Altan, 2007: 269). 65 yaş ve üzeri nüfusun artışı ile birlikte doğum oranları azalırken, beklenen yaşam süreleri git gide uzamaktadır. Yaşlı bağımlılık oranlarının yüksek olması hem ekonomik hem de sosyal açıdan çeşitli sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu sorunları önlemek ve yaşam şartlarını iyileştirme gereksinimine bağlı olarak, yaşlılara yönelik sosyal politikalara ihtiyaç duyulmuştur.

Aile Yapısında Meydana Gelen Değişim

Geçmişten bugüne aile yapılarında değişimler meydana gelmiştir. Tarım toplumlarında geniş aileler yaygınken, sanayileşme ve kentleşmenin etkisiyle aile yapılarında çözümler yaşanmıştır. Geniş aile kavramı, anne baba, çocuk ve akrabaların bir arada olması anlamını taşıırken, çekirdek aile kavramı sadece anne baba ve çocukların oluşturduğu aile yapısı olarak tanımlanmıştır (Zencirkıran, 2016: 161-163). Ailenin çınar ağacı olarak görülen, yol gösterici fikir ve tecrübelerine dayanılarak hareket edilen büyüklerimiz modernleşmenin getirdiği bazı toplumsal yıkımlar sebebiyle aile içindeki konumunu kaybetmiştir. İhtiyaçları öncelikli olarak ailesi tarafından karşılanan yaşlılarımız, geniş aile yapısının dağılmasıyla yalnızlaşmaya başlamış ve devlet tarafından ihtiyaçlarının giderilmesine muhtaç hale gelmişlerdir.

Ekonomik Nedenler

Sosyal politika ihtiyacının ortaya çıkmasında etkili olan bir diğer konu ise ekonomik nedenlerdir. Beklenen yaşam sürelerinin yükselmesi, ekonomik üretimde katkıda bulunmayan, yaşlı nüfus oranının artmasına sebebiyet vermiştir (Komşu, 2014: 375). İstihdamdan çekilmek durumunda kalan yaşlı birey, devlete ve topluma mali yük oluşturmuştur. Artık tüketici grubunda yer alan ve çalışma yaşamına dâhil olmayan yaşlı bireyin gelirin azalmalar meydana gelmektedir. Temel ihtiyaçlar ve yaş dolayısıyla ihtiyaçları artmakta giderlerinde ise bir artış söz konusu olmaktadır (Yıldız'dan Aktaran Umutlu ve Epik, 2019: 35-36).

Sosyal Devlet Anlayışının Ortaya Çıkması

Sosyal devlet kavramı, 1941 yılında Archbiop Temple tarafından kullanılmıştır. Sosyal devlet, ekonomide ve sosyal yaşamda devletin aktif müdahalesini öngören bir devlet anlayışıdır. Temel amaç sosyal yaşamda, ekonomide meydana gelen aksaklıkları gidermek, tamamıyla ortadan kaldırmak ve sosyal bir devlet olarak ülkede yaşayan vatandaşlara, daha iyi hizmetler sunabilmektir (Yay, 2014: 148). Sosyal devlet uygulamaları, toplumsal ihtiyaçların karşılanması veya belirli bir refah düzeyine ulaşılmasını hedeflemektedir. Toplumsal birçok konuda stratejik kriterleri bulunmaktadır (Spicker, 2000: 151-152). Sosyal devletin, en önemli amaçları toplumun güçsüz kesimlerine destek sağlanması ve gelir dağılımındaki adaletin sağlanmaya çalışılmasıdır (Evyapan, 1999: 260). Toplumun bakıma, desteğe ihtiyacı olan yaşlı nüfusunun hak ve çıkarlarını gözetmekte, düzenlemekte sosyal devlet

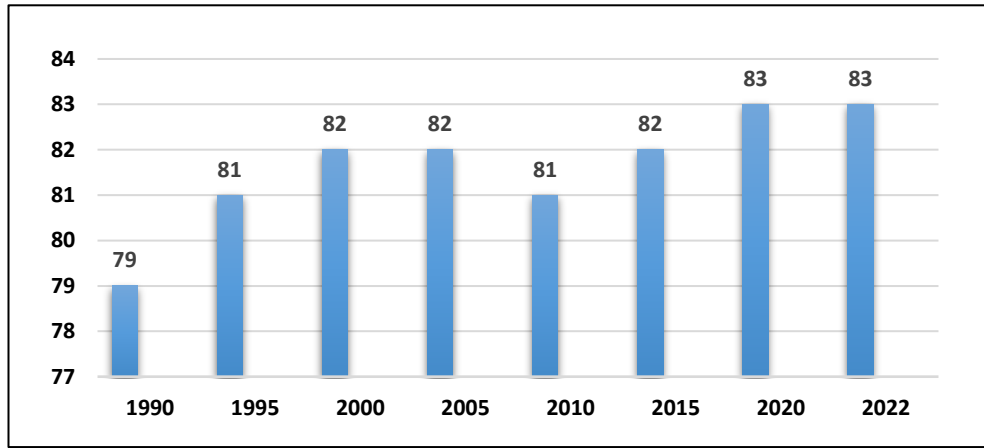
anlayışını benimsemiş devletlerin görevleri arasında yer almaktadır (Altan, 2007: 275). Almanya'da sosyal bir devlet olma ilkesi de anayasal güvence altına almıştır (Bağlı, 2011: 45).

ALMANYA'DA DEMOGRAFİK DURUM VE GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HÂSILA-MİLLİ GELİR

Gayri safi yurtiçi hâsıla (GSYH) ve milli gelir ülkelerin ekonomik gelişmişlik düzeyini, kalkınmasını ve ülkedeki vatandaşların daha iyi şartlarda yaşamaları açısından önemli etkenler arasında yer almaktadır. GSYH ve milli gelirin aynı zamanda nüfus ile de bir ilişkisi bulunmaktadır.

Almanya'da Nüfusun Genel Durumu

Avrupa'nın en büyük ülkelerinden biri olan Almanya, 357 bin km²'lik yüzölçümüne ve 83.2 milyonluk nüfusa sahiptir. Federal bir Cumhuriyettir ve 16 eyaletten oluşmaktadır. Dünya ekonomisinde, siyasette, çeşitli alanlarda kilit ülkelerin arasında yer almaktadır (www.ticaret.gov.tr).

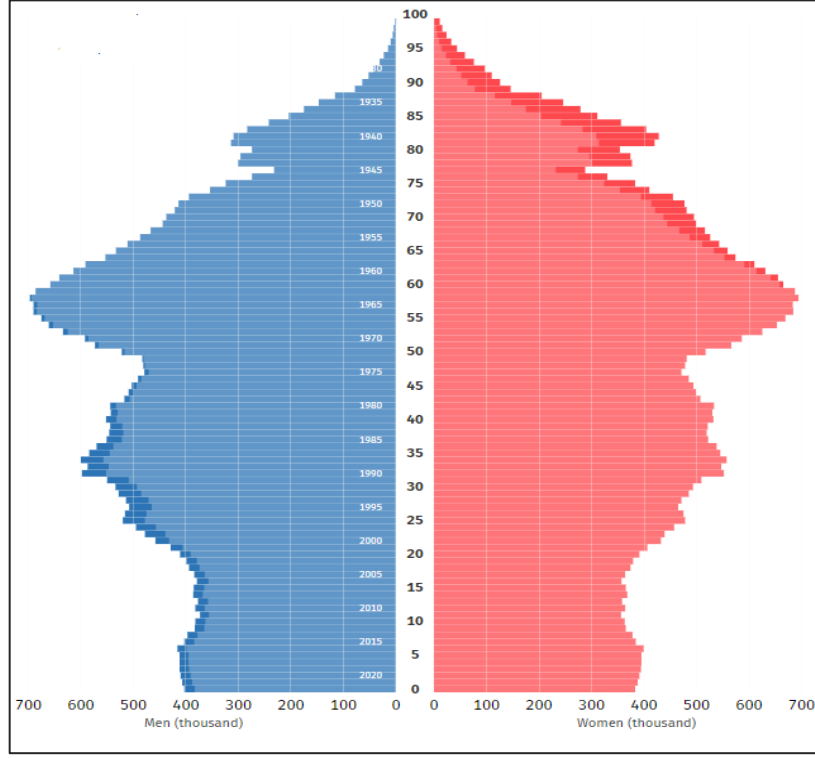
Grafik 1. 1990-2022 Yılları Arası Almanya Nüfus Artışı (Milyon)

Kaynak: Statistisches Bundesamt, Erişim Tarihi: 25.05.2022.

2022 yılı itibariyle 83.2 milyonluk bir nüfusa ulaşan Almanya'nın kadın ve erkek nüfusu birbirine yakındır. Nüfusun 42.2 milyonunu kadın nüfusu, 41.0 milyonunu ise erkek nüfus oluşturmaktadır. Geçmiş yıllara bakıldığında 1990 yılında 79.735.227 milyonluk nüfus, 2000 yılına gelindiğinde 82.259.540 milyona kadar yükselmiştir. 2010 yılında nüfusta bir azalma meydana gelmiş ve nüfus 81.751.602 milyona düşmüştür. 2018 yılı itibariyle 83 milyonu geçen bir nüfusa sahip olan Almanya, 2020 yılında ise 83.155.031 milyonluk bir nüfusa ulaşmıştır (Statistisches Bundesamt, 2022).

Amerika Birleşik Devletleri Sayım Bürosu verilene bakıldığında ise 2022 yılı itibariyle Almanya nüfusunun giderek azalacağı öngörülmektedir. 2022 yılında 83 milyon olan nüfusun 2040 yılında 81 milyona, 2050 yılında ise 79 milyona düşeceği öngörülmüştür. Cinsiyete göre doğumdan beklenen yaşam süresi ise kadınlarda 84 yıl iken erkeklerde 79 yıldır. Almanya'nın doğumdan beklenen yaşam sürelerinin de yıllar içerisinde artış eğilimi göstereceği de öngörüler arasında yer almaktadır (United States Census Bureau, 2022).

Federal İstatistik Ofisi orta vadeli nüfus projeksiyonuna göre Almanya’da demografik yaşlanma hızla devam etmektedir. 65 yaş ve üzeri nüfusun 2035 yılına gelindiğinde 20 milyona yükseleceği tahmin edilmektedir. Bunun yanı sıra 2035 yılına kadar çalışma çağına ki nüfusta önemli ölçüde düşüşlerin meydana geleceği öngörülmektedir (Statistisches Bundesamt, 2021).

Şekil 1. 2022 Yılında Almanya Nüfusunun Yaş-Cinsiyet Piramidi

Kaynak: Statistisches Bundesamt, Erişim Tarihi: 02.06.2022.

Almanya'nın 2022 yılı nüfus piramidi gelişmiş ülke piramidi olarak adlandırılabilir. Tabanda ki daralma çocuk ve genç nüfusu genel nüfusa göre daha az olduğunu ifade etmektedir. Bu durumu tetikleyen unsurlardan en önemlisi de doğum oranlarında yaşanan düşüştür. Kadın nüfus ağırlıklıdır, kadınların yaşam süreleri erkeklere göre daha uzundur ve nüfus 50-65 yaş aralığında en yüksek oranlara sahiptir. Toplam nüfus içinde olgun ve yaşlı nüfusun ağırlıklı olduğu görülmektedir. Piramide bakıldığında doğum oranlarının durağan ya da düşük olduğunu, ölüm durumunun ise az olduğu tahmin edebilmektedir. Yetişkin nüfus ölüm hızının azalması, yaşam sürelerinin uzaması ve doğum oranlarında yaşanan düşüş nüfus piramidinin tabanını daraltırken, piramidin üst kısımlarında ise genişlemeye yol açmaktadır (Şahin, 2016: 437). Piramit incelendiğinde, Almanya'nın demografik fırsat penceresini git gide kaybetmeye başladığını, çocuk ve genç nüfus oranlarında düşüş yaşandığını ve daha çok yaşlı nüfus ülkesi olmaya başladığını söylemek mümkündür. Nüfusu giderek yaşlanmaya başlayan Almanya'nın yaşlı nüfus ile birlikte meydana gelecek olumsuz durumlara karşı önlem alması gerekmektedir. Yaşlı nüfus artışıyla birlikte sağlık hizmetleri, emeklilik, bakım hizmetlerine duyulan

ihtiyaçta doğrusal olarak artacaktır. Bunun yanı sıra yaşlı bağımlılık oranının yükselmesi, çalışma çağında ki nüfusa ve devlete mali bir yük oluşturmaktadır.

Almanya'da Yaşlı Nüfus

Yaşlı nüfusta meydana gelen artış, günümüz dünyasında önem kazanan en önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Özellikle de gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yaşlı nüfus oranları giderek artış göstermektedir. Gelişmiş bir ülke olan Almanya'da yaşlı nüfusu giderek artan ülkeler arasında yer almaktadır (Çağlar, 2015: 205-206).

Tablo 1. Bazı Yaş Aralıklarına Göre Almanya'da Yaşlı Nüfus

YAŞ	2018	2019	2020	2021	2022
65 Yaş ve üzeri	18.398.141	18.632.589	18.854.706	19.080.208	19.332.990
70 Yaş ve üzeri	13.434.980	13.580.278	13.747.395	13.908.343	14.071.274
75 Yaş ve üzeri	9.641.357	9.741.789	9.711.573	9.608.331	9.583.588
80 Yaş ve üzeri	5.406.870	5.658.439	5.914.086	6.130.691	6.244.415
85 Yaş ve üzeri	2.413.584	2.479.025	2.589.134	2.709.478	2.833.556

Kaynak: U.S. Census Bureau, Erişim Tarihi: 02.06.2022.

Amerika Birleşik Devletleri Sayım Bürosu verilerine bakıldığında 2018 yılında 18.398.141 milyon olan 65 yaş ve üzeri nüfusun, 2022 yılına gelindiğinde 19.332.990 milyona yükseldiği görülmektedir. 70 yaş ve üzeri nüfus 2018 yılında 13.434.890 milyon iken 2022 yılına gelindiğinde 14.071.274 milyona yükselmiştir. 75 yaş ve üzeri nüfus ise 2018-2022 yılları arasında 9 milyondur. 80 yaş ve üzeri nüfus 2018 yılında 5.406.870 milyon, 2022 yılına gelindiğinde ise 6.244.415 milyona yükselmiştir. 2018-2022 yılları arasında 85 yaş ve üzeri nüfus ise 2 milyondur ve diğer yaş gruplarına göre nüfus içinde ki payı daha düşüktür. Genel itibariyle tabloya bakıldığında Almanya'da ki 65 yaş ve üzeri yaş gruplarında nüfusta sürekli bir artışın meydana geldiği görülmektedir.

Tablo 2. Almanya ve Bazı Ülkelerin Yaşlı Nüfus Oranları

ÜLKE/YIL	2012	2022
Japonya	%24	%29
İtalya	%20	%24
Portekiz	%19	%24
Yunanistan	%19	%23
Finlandiya	%18	%23
Bulgaristan	%19	%22
Almanya	%20	%22
Fransa	%17	%21
İspanya	%17	%21

Kaynak: United Nations Population Fund; OECD, Erişim Tarihi: 06.06.2022

Tablo 2’de görüldüğü üzere, 2012 yılından 2022 yılına dek Almanya’da yaşlı nüfusun toplam nüfus içerisinde ki oranı %2’lik bir artışla %20’den %22’ye yükselmiştir. Tabloda yer alan diğer ülkelere bakıldığında ise 10 yıllık bir zaman diliminde gerçekleşen yüzde artışları %3 ile %5 oranları arasında değişmektedir. Almanya ve tablo üzerinde yer alan diğer ülkeler, yaşlı nüfus oranları en yüksek olan ülkelerdir. Almanya’nın ve tablo üzerinde ki diğer ülkelerin nüfusunun hızla yaşlanmasının sosyal ve ekonomik olarak bazı etkileri bulunmaktadır. Bu etkiler arasında yer alan etkilerden biride yaşlı bağımlılık oranlarına meydana gelen değişimlerdir.

Yaşlı Bağımlılık Oranları

Bağımlı nüfus, çalışmayan ve tüketimi için çalışma çağında ki nüfusa bağımlı olan nüfustur. Bağımlılık oranı, çocuk bağımlılık oranı ve yaşlı bağımlılık oranı olarak ikiye ayrılmaktadır. Çocuk bağımlılık oranı 15 yaşın altında olan nüfusun, çalışma çağındaki nüfusa oranını ifade ederken yaşlı bağımlılık oranı ise 65 yaş ve üzerinde ki nüfusun, çalışma çağında ki nüfusa oranını ifade etmektedir (Gündoğan vd. 2019: 13).

Tablo 3. Almanya ve Bazı Ülkelerde Yaşlı Bağımlılık Oranları

ÜLKE/YIL	2012	2022
Japonya	%42	%54
Finlandiya	%34	%40
Almanya	%34	%40
İtalya	%30	%42
Yunanistan	%31	%37
Fransa	%30	%37
İsveç	%32	%37
Hollanda	%27	%36
Hırvatistan	%29	%37

Kaynak: OECD, Erişim Tarihi: 09.06.2022.

Tablo 3’de görüldüğü üzere, Almanya’da 2012 yılı yaşlı bağımlılık oranı %34 oranındayken 10 yıl sonrasında %40 oranına yükselmiştir. Almanya, tabloda yer alan ülkeler arasında 2012 yılında yaşlı bağımlılık oranı açısından ikinci sırada yer alırken 2022 yılı itibariyle üçüncü sırada yer almaya başlamıştır. Tabloda ki ülkeler arasında en yüksek yaşlı bağımlılık oranına sahip olan ülke ise 2022 yılında %54 yaşlı bağımlılık oranına sahip olan Japonya’dır. Japonya ve İtalya’nın 10 yıllık sürenin sonunda 2022 yılına gelindiğinde %12 oranında yaşlı bağımlılık oranları artmıştır. 2012-2022 yılları arasında oran farkının en az olduğu ülkeler ise İsveç, Yunanistan ve Fransa’dır.

Demografik değişimler içerisinde 65 yaş ve üzeri nüfusun yükselmesi ve buna bağlı olarak yaşlı bağımlılık oranlarının artması en önemli konulardan biridir. Yaşlı nüfusa yönelik sağlık hizmetlerinin kalitesinin artırılması, ekonomik etkilerin azaltılması ve sosyal güvenlik sisteminde meydana gelen açıkların kapatılması için yeni sosyal politikalara ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır (Gökbunar vd. 2016: 110-120).

Almanya’da Kişi Başına Düşen Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla ve Milli Gelir

Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla (GSYH), belirli bir dönem içerisinde bir yıl ya da çeyrek dönemi kapsayan dönem içerisinde yurtiçin de üretimi gerçekleştirilen mal ve hizmetlerin parasal bir biçimde ölçülmesidir. Ülke sınırları içerisinde ortaya çıkan tüm üretim çıktıları bu hesaplamanın içine dâhil edilmektedir (Fidan, 2006;55, akt. Burhan, 2012: 17). Kişi başına düşen milli gelir ise bir ülkede ki GSYH’nin ülke nüfusuna bölünmesi ile elde edilir. GSYH’de meydana gelen artışlar kişi başına milli geliri de arttırmaktadır (Özen ve Okşak, 2020: 780).

Tablo 4. Almanya’da Kişi Başına GSYH (\$) (2006-2021)

Yıl	Tutar	Yıl	Tutar
2006	36.894,4	2014	48.035,8
2007	42.299,8	2015	41.107,2
2008	46.367,8	2016	42.124,4
2009	42.338,8	2017	44.636,6
2010	42.379,7	2018	47.995,3
2011	46.697,3	2019	46.800,1
2012	43.883,3	2020	46.215,5
2013	46.299,3	2021	50.794,9

Kaynak: IMF, Erişim Tarihi: 10.06.2022.

Tablo 4’de görüldüğü üzere Almanya’da 2006’lı yıllarda 36.894 dolar seviyesinde olan kişi başına düşen gayri safi yurtiçi hâsıla düzeyi 2021 yılı itibari ile geçen on altı yıllık dönemde 50.794 dolar seviyesine yükselmiştir. Bazı yıllarda kişi başına GSYH tutarlarında düşüş yaşanmış olsa da 2021 verisine bakıldığında ekonomide iyileşmenin yaşandığını söylemek mümkündür. Almanya’nın kişi başına düşen net milli gelir oranlarında ise 2010 yılında 33.324 dolar olan tutar 2015 yılına gelindiğinde 40.156 dolara yükselmiştir. 2020 yılında 45.647 dolar olan kişi başına milli gelir tutarı ise 2021 yılı itibari ile 49.042 dolara yükselmiştir. 2021 yılı verilerine göre ise Almanya’nın kişi başına milli gelir tutarlarına benzere tutarlara sahip olan ülkelere Hollanda, İsveç, Finlandiya ülkelerini örnek vermek mümkündür (OECD, 2022).

Tablo 5. Almanya ve Bazı Ülkelerde Kişi Başına GSYH (\$) (2022)

Ülke	Tutar
İrlanda	101.509,4
Lüksemburg	135.045,8
Almanya	51.103,9
Avustralya	67.464,3
Danimarka	68.093,9
Norveç	99.480,8
İsviçre	96.390,1
Singapur	79.575,8
Hollanda	57.835,7
Amerika Birleşik Devletleri	76.027,1
Kanada	57.405,9
Finlandiya	53.744,8

Kaynak: IMF, Erişim Tarihi: 10.06.2022.

Tablo 5’de 2022 yılı kişi başına düşen GSYH oranlarına bakıldığında, tabloda yer alan ülkeler arasında en yüksek tutara sahip olan ülkeler, Lüksemburg, İrlanda, Norveç ve İsviçre’dir. Tabloda yer alan diğer ülkeler arasında en düşük kişi başına GSYH tutarına sahip olan ülke Almanya’dır. Ancak tablo 4’de yer alan değerlere bakıldığında 2021 yılında 50.794 dolar seviyesinde olan tutar 2022 yılı itibari ile 53.744 dolara yükselmiştir. Bunun yanı sıra Almanya, kişi başına düşen GSYH tutarları yüksek olan ülkeler arasında yer almaktadır.

Yaşlıların sosyal ve ekonomik açıdan refahının belirlenmesinde birçok faktörün kullanımı ile geliştirilen “Global Agewatch Index” 2015 yılı ülke sıralamasında endekste yer alan 96 ülke içerisinde Almanya dördüncü sırada yer almıştır. Gelir güvencesinde 15’inci, sağlık durumunda 11’inci, istihdam ve eğitimde 3’üncü, çevre koşulları açısından ise 11’inci sırada yer almıştır (Global Agewatch Index, 2015). Bu endeks, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini dört alan üzerinden ölçmektedir. Bu alanlar gelir güvenliği, sağlık, eğitim ve istihdam (kapasite), uygun çevre koşullarıdır (Martinez ve Cerev, 2019: 12). Almanya bu dört alanda da ülke sıralamalarında üst sıralarda yer almaktadır.

ALMANYA’DA YAŞLILARA YÖNELİK SOSYAL POLİTİKA UYGULAMALARI

Demografik değişim konusu tüm ülkeler için hem politika hem de gündelik hayat açısından üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Nüfusun giderek yaşlanması iş piyasaları, emeklilik sistemi, sağlık sistemi, siyasal ve yapısal konularda değişimlerin meydana gelmesine sebebiyet vermektedir (Tanrikulu, 2018: 115). Dünya nüfusu giderek yaşlanmakta ve birçok ülkede yaşlı nüfus oranlarında artış yaşanmaktadır. Bu noktada yaşlı nüfus sorununun sosyal ve ekonomik etkileri göz önüne alındığında yaşlılara yönelik sosyal politikalara gösterilen önem giderek artmaya başlamıştır.

1883 yılında Otto von Bismarck tarafından sosyal sigorta uygulamalarının ortaya çıkmasıyla birlikte Almanya, sosyal politika açısından önemli bir ülke konumuna gelmiştir (Freier, 1984; Kalkan, 2020: 167). Sanayi devriminden sonra işçilerin çalışma koşullarının kötüleşmesi, sosyal haklarını elde edememeleri, 1973 yılında başlayan ekonomik buhran zorunlu sosyal sigorta ihtiyacını ortaya çıkartmıştır. Bu süreçte bir sosyal politika aracı olan sosyal güvenlik açısından önemli gelişmeler yaşanmış ve 1883 yılında hastalık sigortası, 1884 yılında kaza sigortası 1889 yılında yaşlılık ve malullük sigortaları kabul edilmiştir (Koçer, 2014:3). Almanya’da yaşlılara yönelik sosyal politikalar, ekonomik yaşam ve istihdam, sosyal hayat ve sağlık, bağımsız yaşam gibi konular üzerinden şekillenmektedir (Gök,2020).

Bakım Sigortası

1995 yılında yaşanan toplumsal olaylar sonucunda bakıma muhtaç olma kavramı ortaya çıkmıştır. Böyle bir toplumsal riskin ortaya çıkışı, sosyal güvenlik sistemlerinde bakım sigortasının ihtiyacını ortaya çıkışına sebebiyet vermiştir (Hekimler, 2015: 1). Bakım sigortası sistemini kusursuz bir şekilde olmasa da başarılı bir şekilde uygulamaya çalışan ülkeler arasında Almanya’da yer almaktadır

(Hekimler, 2017: 235). Bakıma muhtaçlık kavramı her yaşta bireyin başına gelebilmektedir ama en çok yaşlılar ihtiyaç duymaktadır. Engellilik, hastalık ya da bazı durumlar dolayısıyla meydana gelen bakıma muhtaçlık haline ek olarak yaşlılıkla beraber ortaya çıkan sorunlarda bu ihtiyacı artıran en önemli unsurlardan biridir.

Bakım sigortasının kapsamında, sosyal bakım hizmeti olarak evde bakım, uzun süreli bakım, tıbbi bakım, huzur evi ve bakım evleri, yaşlı bakım rehabilitasyon merkezleri ve diğer bazı hizmetler yer almaktadır (Kocabaş ve Kol, 2020: 289).

Almanya’da bakım sigortası sistemi zorunlu sigortalar arasında yer almaktadır. Toplumun geniş bir kısmını kapsamayı hedef almaktadır ve primli bir sistemdir. Kişilerin bakım sigortasından elde edecekleri edimimler bakım derecesine göre değişkenlik göstermektedir. Bu bakım dereceleri, bakıma muhtaç (bakım derecesi I), ağır bakıma muhtaç (bakım derecesi II), çok ağır derecede bakıma muhtaç (bakım derecesi III) şeklinde ifade edilmektedir. Bakıma muhtaçlık derecesi tespiti ise bakım sigortası tarafından gerçekleştirilmektedir. Bakım hizmeti dışında bakım parası ve ikamet edilen yerin bakıma elverişli bir duruma getirilmesi açısından da yardımlar yapılmaktadır (Hekimler, 2017: 237-240).

Bakım hizmetleri ise sabit bakım hizmetleri, gezici bakım hizmetleri ve yarı sabit bakım hizmetleri olarak üç gruba ayrılmaktadır (Çağlar, 2015: 215-217):

- **Sabit Bakım Hizmetleri:** Sürekli ve kısa süreli bakım olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Sürekli bakım hizmeti bireye sürekli olarak bakım hizmeti veren bir kuruluştaki kalabilme imkânını tanıyan bir hizmettir. Kısa süreli bakım hizmeti ise yaşlı rehabilitasyon merkezleri, yaşlı evleri gibi merkezlerde yılda sadece 4 hafta sınırına bağlı olarak ikamet etme hakkı tanınmak ve bireye geçici süreliğine bakım hizmeti verilmektedir.
- **Gezici Bakım Hizmetleri:** Bireyi kalmak istediği ortamdan ayırmadan, konfor alanından çıkarmadan temel ihtiyaçları konusunda yardımcı olmayı hedeflemektedir. Gezici bakım elemanı, kişinin öz bakımında, ev işlerinde ve ihtiyaç duyduğu sağlık hizmetleri konusunda faaliyet göstermektedir.
- **Yarı Sabit Bakım Hizmetleri:** Üçüncü bir hizmet olan, sabit bakım hizmeti ve gezici bakım hizmetlerinin karması olarak adlandırılan bu hizmet, gece ve gündüz bakım hizmeti olarak ikiye ayrılmaktadır. Gece bakım hizmeti, yatılı bakım kuruluşlarında gerçekleşen bir hizmettir. Yaşlıya sunulan çoğu hizmet bakım sigortası kapsamındadır fakat yemek ve yatılı bakım hizmeti veren kuruluşun bazı giderlerini karşılama yükümlülüğü bireye aittir. Gündüz bakım hizmeti ise birey sosyal bakım ile ilgili bir talepte bulunduğu buna bağlı olarak oluşacak giderleri kendisi karşılamak durumundadır.

Bakım sigortası finansmanı ise hem işveren hem de çalışan tarafından finanse edilmektedir. 2022 yılı itibari ile brüt gelirin %3,05’i çocuğu olmayan sigortalılar için ise %3,4 oranında katkı payı

sağlamaktadır. Çalışanlar ve işverenler katkı payının sadece yarısını ödemektedir. Bakım sigortasından yararlanan kişilerin sayısı 2015 yılında 2.665.109 kişi iken 2018 yılı itibari ile 3.685.389 kişiye yükselmiştir. 2020 verilerine bakıldığında bakım sigortasından yararlanan kişi sayısı 4.322.772 iken 2021 yılı itibari ile 4.606.490 kişiye yükselmiştir (Bundesministerium für Gesundheit, 2022). Yıllar içerisinde bakım sigortasından yararlanan kişi sayısı sürekli bir artış göstermiştir.

Emeklilik Sigortası

Almanya emeklilik sistemi dağıtım esasına dayanmaktadır. 1957’de kurulan bu sistem bireylerin yaşam standartlarını korumayı amaçlamıştır. 1992 yılı itibari ile doğurganlık oranlarında yaşanan düşüş nüfusun giderek yaşlanmasına neden olmuş bu durumda reform gerekliliklerini ortaya çıkarmıştır (Duman, 2014: 51).

Köklü bir değişime neden olan 2001 yılı reformu ile birlikte Alman emeklilik sistemi yapısı değişmiştir. Bu reform sistemin çoklu bir yapıya geçmesini sağlamıştır. Zorunlu, bireysel (isteğe bağlı), mesleki emeklilik şeklinde üçlü bir sistem oluşturulmuştur. Bireyler açısından mesleki ve bireysel emeklilik seçenekleri ortaya çıkmıştır (Ante, 2008: 10).

Almanya’da Emeklilik Şartları (www.calisma.de):

- Yaş Dolasıyla Emeklilik: 65-67 yaşını doldurmuş olmak gerekmektedir. 1947 yılında ve sonrasında doğanlar için 2012-2029 arasında kademeli olarak bu yaşlar yükseltilmektedir. Bu şartın yanı sıra 5 yıllık (60 ay) asgari sigortalılık sürecini tamamlamış olması gerekmektedir. Eğer bu süre tamamlanmamış ise sigortalının emekli olmak için yatırdığı primler kendisine geri ödenmektedir.
- Uzun Süreli Sigortalılar İçin Emeklilik: 65 yaşını doldurmak ve 35 yıllık sigortalı olma süresini doldurmuş olma şartları bulunmaktadır. Yaş koşulunu sağlamayan birey aylık bağlanmasını isterse, aylık %0.3 kesinti yaşamaması için 45 yıllık sigortalılık hali gerekmektedir.
- %50 İşgücü Kaybı Belgesine Göre Ağır Engellilerin Kesintisiz Emeklilik Aylığı: %50 işgücü kaybı belgesine göre ağır engellilerin kesintisiz emeklilik aylığından yararlanmak için 63 yaşını doldurmuş olmak, 35 yıllık sigortalılık süresini doldurmuş olmak ve emeklilik başlangıcında ağır engelli olarak resmiyette tanınmış olmak şartları bulunmaktadır.
- İşsizlik ve Yaş Dolayısıyla Kısmi Süreli Çalışanlar İçin Emeklilik: 60 yaşını doldurmak 15 yıllık sigortalılık süresini tamamlamış olmak gerekmektedir. Son 10 yılda sigortalı bir şekilde ya da en az 8 yıllık prim ödemesinde bulunmak şartı vardır.

- Kadınlarda Emeklilik: 60 yaş ve 15 yıllık sigortalılık süresini dolduran kadınlar emeklilik hakkı kazanmaktadır. 40 yaşında olan kadınlar 10 yıllık bir sigortalılık süresini sağladığı takdirde %0,3 oranında bir kesinti ile emeklilik maaşı almaktadırlar.

Alman emeklilik sigortasına yönelik verilere bakıldığında 2021 yılı emekli kadın sayısı 12.161.353 milyon kişiye erkek emekli sayısı 9.062.619 milyondur. Toplam emekli sayısı ise 21.233.972 milyondur. Emeklilik sigortasına ait gelir ve harcama tutarlarına bakıldığında ise 2021 yılında gelir 341 milyon Euro'dur. Harcama tutarı ise 2020 yılında 332 milyon Euro iken 2021 yılına gelindiğinde 341 milyon Euro'ya yükselerek harcamalarda bir artış meydana gelmiştir (Deutsche Rentenversicherung, 2022).

Yarı Zamanlı Çalışma ve Kısmi Emeklilik

Kısmi emeklilik imkânı 1988 yılı itibari ile ortaya çıkmıştır. Çalışanların işgücü piyasasından çekilmelerini önlemenin yollarından birisi kişileri kademeli olarak emeklilik sistemine dâhil etmektir. Bunun sağlanması için bireylerin çalışma sürelerinin azaltılıp, yarı zamanlı bir çalışma ile kısmi emeklilik sistemine dâhil edilmeleri gerekmektedir. 55 yaş ve üzeri bireylerin kısmi emeklilik hakkında yararlanma imkânları bulunmaktadır (Gök, 2020).

Örnek olarak işçi ve işveren arasında dört yıllık yapılan bir anlaşmada, çalışan iki yıl tam zamanlı bir şekilde çalışıp, ücretini yarı zamanlı olarak alırken kalan iki yılında çalışmadan işverenden ücretini alabilmektedir. Bu model ise "*Blok Model*" olarak adlandırılmaktadır (Dietz, 2011).

Yaşlılara Yönelik Bazı Aktif İstihdam Politikaları

Yaşlı nüfus oranlarının giderek yükselmesi ile birlikte Almanya'da bireylerin aktif bir şekilde istihdama katılımını sağlayacak politikalara daha fazla ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Yaşlı bireylerin istihdamının artırılması, çalışma koşullarının iyileştirilmesi, yaşamış oldukları zorluklarının minimuma indirilmesi çeşitli uygulamalar gerçekleştirilmeye başlanmıştır.

Yaşlı bireylerin uzun süreli işsizlik sorunun önlenmesi ve bu bireylerin istihdama kazandırılması amaçlanarak, 2003 yılında "*ödeme güvencesi*" adlı teşvik uygulaması ortaya çıkmıştır. 50 yaş ve üzerinde olan işsizlik ödeneği almaya hak kazanan bireylerin kendilerine yeni bir iş bulmaları durumunda bazı teşvikler söz konusu olmaktadır. İşe girilen ilk sene, daha önce alının maaş ve mevcut maaş arasında ki farkın yarısı Federal İstihdam Dairesi tarafından karşılanmaktadır. Bunun yanı sıra işe girişin ikinci senesinde meydana gelen ücret farkının %30 da bireye ödenmektedir (Steiner, 2017: 4).

Yaşlılara yönelik aktif istihdam politikaları arasında diğer bir uygulama ise topluma kazandırma hibesi uygulamasıdır. Eğitimsizlik, çeşitli kişisel sorunlar nedeniyle istihdamda yer almak konusunda güçlük çeken bireylerin küçük işletmeler tarafından istihdam edilmesi sonucunda işverenin sosyal

güvenlik yükü hafifletilmekte ve çalışana verilen brüt ücretin yarısının ödenmesi sağlanmaktadır (T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, 2014: 55).

2003 yılı itibari ile 55 yaşında veya üzeri yaşta işsiz olan bireylerin, işe alınması halinde işe alım sübvansiyonu uygulanmaktadır. İşsizlik sigortasına yönelik muafiyet uygulanmakta, 55 yaş ve üzeri yaşta bireylerin istihdamına yönelik teşvikler söz konusu olmaktadır (İşgücü maliyetinin %3,25'i) (Albanese, 2015: 189). Almanya'da 1990 yılı itibari ile yaşlı bireylerin istihdamının sağlanması, mevcut istihdam sürelerinin uzatılması ve çalışma yaşamının kolaylaştırılmasını hedefleyen "yaş yönetimi" anlayışı ortaya çıkmıştır. Değişen ihtiyaçlara bağlı olarak çalışma koşullarının düzenlenmesi temel hedefler arasında yer almıştır. 1990 yılından sonra önem kazanan bu anlayışa göre sağlık, eğitim, istihdam, motivasyon gibi konular üzerinden şekillendirilmiştir. Alman Emeklilik Sigortası, "GeniAl" isimli pilot proje ile yaş yönetimi anlayışına yönelik uygulamalarda danışmanlık hizmeti vermeye başlamıştır (Duell ve Vogler-Ludwig, 2012: 7).

Yaşlıların Sosyal Hayata Katılımına Yönelik Uygulamalar

Yaşlılık dönemi aktif yaşamın sona erdiği bir dönem olarak görülmektedir. Yaşlılık döneminin başlaması ile birlikte sağlık problemleri artmakta, ekonomik sorunlar yaşanmakta ve sosyal hayattan soyutlanma söz konusu olmaktadır. Yaşlı bireylerin yaşadıkları sorunlar arasında en önemli olan konulardan birisi de sosyal dışlanmadır. Bu noktada yaşlıların sosyal dışlanma sorunu yaşamaması, toplumsal beklentilerinin karşılanması ve çeşitli sorunların önlenmesi için uygulamalar geliştirilmesi gerekmektedir. Bu uygulamaların gerçekleştirilebilmesi açısından devletlere ve uluslararası kuruluşlara büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir.

Yaşlı bireylerin hayata aktif bir şekilde katılması ve yaşlılık sürecinin sağlıklı bir şekilde geçirmesi hem bireyin hem de toplumun refahı açısından oldukça önemlidir. Dolayısıyla dezavantajlı grup içerisinde yer alan yaşlı bireyler için sosyal politikaların kapsamının genişletilmesi gerekmektedir (Teke ve Yenihan, 2022: 36).

Almanya'da yaşlıların sosyal hayata katılımının sağlanması için çeşitli uygulamalar bulunmaktadır. Federal Aile İşleri Bakanlığı tarafından eğitim ve dijital becerilere yönelik projeler geliştirilmiştir. Bu projeler arasında, "Dijital Melek Projesi", "Yaşlılar İçin Dijitalleşme ve Eğitim Hizmet Merkezi" yer almaktadır. Yaşlıların yalnızlık sorunu ile baş edebilmeleri için "Çok Kuşaklı Ev" projesi hayata geçirilmiştir. Ülke genelinde yaklaşık 530 çok kuşaklı ev bulunmaktadır. Uygulamanın temel amacı, nesiller arasında ki iletişimi ve uyumu güçlendirmek, sosyal katılımı sağlamaktır. Yaşlıların sivil toplum kuruluşlarında yer almaları da toplumsal ilişkilerini geliştirmeleri ve sosyalleşmeleri açısından oldukça önemlidir. Bu açıdan Almanya'da yaşlılara yönelik birçok sivil toplum kuruluşu ve dernekler bulunmaktadır. Bu kuruluşlar içerisinde en kapsamlı olanı "BAGSO – Bundesarbeitsgemeinschaft der Seniorenorganisationen e.V." isimli kuruluştur. Bu kuruluş 125 sivil

toplum kuruluşunu tek çatı altında birleştiren şemsiye bir kuruluştur (Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, 2022). Alman Aile Bakanlığı, yaşlıların sosyal hayata katılımının sağlanması için bazı projeler de geliştirmiştir. “Yaşlı Bireyler İçin Öz-Örgütlenme” ve “Yaşlılıkta Aktiflik” gibi uygulamalar bu projeler arasında yer almaktadır (Gök, 2020: 83).

SONUÇ

Nüfus yapısı ülkelerin ekonomilerini ve sosyal politikalarını yönlendirici niteliğe sahiptir. Dolayısıyla bir ülkenin değişen nüfusuna yönelik değerlendirmelerde bulunması ve buna bağlı olarak politikalar geliştirmesi gerekmektedir. Dünya nüfusu giderek yaşlanmaktadır. Özellikle gelişmiş ülkeler, yavaş yavaş demografik fırsat penceresi olarak adlandırdığımız çalışma çağında ki nüfusun bağımlı nüfustan fazla olması durumunu artık sağlayamamaya başlamıştır. Yaşlanan nüfus dolayısıyla bazı ihtiyaçlar ortaya çıkmış, bu durum da yaşlılara yönelik sosyal politika ihtiyacının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Almanya yaşlı nüfus sıralamasında ilk yirmi ülke içinde yer almaktadır. Birçok gelişmiş ülkede olduğu gibi Almanya’da da yaşlı nüfus ve yaşlı bağımlılık oranları oldukça yüksektir. Nüfusu giderek yaşlanan Almanya’nın yaşlı nüfus ile birlikte meydana gelebilecek olumsuz durumlara önlem alması gerekmektedir. Almanya’da yaşlılara yönelik bazı uygulamalar arasında en geniş kapsamlı olan uygulamalardan biri bakım hizmetidir. Bunun yanı sıra emeklilik sistemi, aktif istihdam politikaları, sosyal hayata katılımı sağlayan uygulamalar gibi birçok sosyal politika uygulaması bulunmaktadır.

Almanya’nın giderek yaşlanan nüfusu göz önünde bulundurulduğunda mevcut uygulamaların kapsamının genişletilmesi ve daha nitelikli yeni uygulamaların gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Yaşlılara yönelik hizmetler sunan kurumlar arasında bütünlük sağlanmalı ve hem ulusal hem de uluslararası projelerin sayısı artırılmalıdır. Özellikle de yaşlılara yönelik yaş ayrımcılığının önüne geçilmesini sağlayan uygulamalara ağırlık verilmelidir. Yaşlı bireylerin sosyal çevresinin güçlendirilmesi ve ihtiyaçlarının karşılanması için yeni sosyal hizmet modellerinin üretilmesi de yaşlı refahının artırılması için oldukça önemlidir.

Ek Beyan:

Makalenin tüm süreçlerinde IJIASOS’ın araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hareket edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Albanese, A. (2015). “Employment of Young and Older Workers: Three Policy Evaluations”, PhD Thesis, Ghent University Faculty of Economics and Business Administration, Belgium.
- Altan, Ö. Z. (2007). Sosyal politika. Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

- Ante, C. (2008). "Pension Policy Reforms in Germany", Hertie School of Governance Working Papers, (10).
- Bağlı, M.S. (2011). Alman Yerel Yönetim Yapısı, *Türk İdare Dergisi*, (473), 45.
- Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend (BMFSFJ) (2022). <https://www.bmfsfj.de/bmfsfj/themen/aeltere-menschen> Erişim Tarihi: 15.06.2022.
- Bundesministerium für Gesundheit, (2022). <https://www.bundesgesundheitsministerium.de/themen/pflege.html> Erişim Tarihi: 12.06.2022.
- Burhan, E. (2012). Panel Veri Analizi İle Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye için Petrol Tüketimi ve Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla Arasındaki İlişkinin Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir.
- Cerev G. (2017). Türkiye’de Emeklilerin Çalışma Hayatına Yeniden Katılmalarının Hukuksal Boyutu. Proceedings Book of 2nd International Scientific Researches Congress on Humanities and Social Sciences (IBAD-2017), İstanbul.
- Çağlar, T. (2015). Yaşlılık ve Bakım Sigortası: Almanya Örneği. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 26 (1) , 205-222.
- Deutsche Rentenversicherung. (2022). https://www.deutsche-rentenversicherung.de/DRV/DE/Rente/Grundrente/grundrente_node.html Erişim Tarihi: 19.06.2022.
- Dietz, M., Koch, S., Kung, G. and Stephan, G. (2011). Die Entgeltsicherung für Ältere: ein Auslaufmodell?, *WSI-Mitteilungen*, 64 (5), 226-233.
- DPT. (2007). Türkiye’de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı, Ankara: Yayın No 2741.
- Duell, N, and Vogler-Ludwig, K. (2012). "EEO Review", Employment Policies to Promote Active Ageing, Mühnik: ECONOMIX Research & Consulting, 2-12.
- Duman, Y. (2014). Dünyanın En Yaşlı İkinci Ülkesi Almanya’da Riester Emeklilik Sistemi İle Zorunlu Emeklilik Sigortası Arasındaki İlişkinin Analizi. *Sosyal Güvence*, 0 (5).
- Evyapan, R. (1999). "Atatürk ve Sosyal Devlet". *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 15 (43) , 253-282.
- Freier, U and Rauschhofer, G. (1984). *Atlas Wirtschaftslehre*. Wiesbaden: Gabler Verlag.
- Global Agewatch Index. (2015). <https://www.helpage.org/global-agewatch/population-ageing-data/country-ageing-data/?country=Germany#collapseFour> Erişim Tarihi: 20.06.2022.
- Gökbunar, A. R. , Uğur, A. , Duramaz, S. (2016). "Yaşlı Nüfusa Yönelik Sağlık Harcamalarının Azaltılmasında Kamusal Politikaların Önemi" . *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* 12, 109-122
- Gündoğan, N., Biçerli, M.K., Özkaplan, N. (2019). *Çalışma Ekonomisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Hatıplı, M. (2018). Cumhuriyet Dönemi Balkan Göçlerinin Sosyal Politikalar ile İlişkileri. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20 (2), 423-445.
- Hekimler, A. (2015). Federal Almanya’da Sosyal Bakım Sigortasının Temel Esasları- Türkiye İçin Gözlemler, *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 1 (44), 1
- Hekimler, A. (2017). Yaşlılara Yönelik Bir Sosyal Politika Aracı Olarak Bakım Sigortası: Federal Almanya Örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (2) , 235-243.

- Hill, M. (2006). *Social Policy in The Modern World, First Publication, A Comparative Text*, USA: Blackwell Publishing.
- Hotar, N. (2021). Sosyal Politikada Yeni Ufuklar. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 12 (1) , 1-23
- International Monetary Fund (IMF) (2022). <https://www.imf.org/en/publications/weo/weo-database/2022/april/weoreport?c=134,&s=ngdpdpc,&sy=2005&ey=2021&ssm=0&scsm=1&sc=0&ssd=1&ssc=0&sic=0&sort=country&ds=.&br=1> Erişim Tarihi: 10.06.2022.
- International Monetary Fund (IMF) (2022). <https://www.imf.org/en/Data> Erişim Tarihi: 10.06.2022.
- Kalkan, M. (2020). Almanya’da Sosyal Politika-Sosyal Devlet. *Düşünce ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi* , (3) , 167-170.
- Kocabaş, F. ve Kol, E. (2020). Almanya ve Türkiye’de Karşılaştırmalı Olarak Bakım Hizmetleri: Türkiye’de Bakım Sigortası Kurulmasına Yönelik Bir Öneri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20 (4) , 283-310.
- Koçer, Ö. Ş. (2014). Almanya Federal Cumhuriyeti Sosyal Güvenlik Sistemi ve Sistem İçerisinde Sosyal Sigorta Uygulamaları, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara: Dış İlişkiler ve Yurtdışı İşçi Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Komşu, U.C. (2014). Yaşlılık, Yaşlı Nüfusun Sorunları ve Yaşlılık Eğitimi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 370-389.
- Laurisz, N. (2021). “Social Policy.” Edt. Artur Wolek. *Public Policies*. Krakow: Ignatianum Universty Press, 106-117.
- Martinez C. G. ve Cerev G. (2019). Global Age Watch Index ve Insights. *Encyclopedia of Gerontology and Population Aging*. Springer Nature Switzerland.
- McClellan, J.E. (2013). *Dünya Tarihinde Bilim ve Teknoloji*. S. Sargut (Çev.) Ankara: Akılçelen Kitaplar.
- Mkandawire, T. (2004). Social Policy In A Development Context. In T. Mkandawire (Ed.), *Social Policy In A Development Context: Introduction* Palgrave Macmillan, London. 1-33.
- OECD (2022). <https://data.oecd.org/natincome/net-national-income.htm#indicator-chart> Erişim Tarihi: 11.06.2022.
- Onur B. (2008). *Gelişim Psikolojisi*. İstanbul: İmge Yayınevi.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) (2022). <https://data.oecd.org/pop/elderly-population.htm> Erişim Tarihi: 06.06.2022.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) (2022). <https://data.oecd.org/pop/old-age-dependency-ratio.htm#indicator-chart> Erişim Tarihi: 09.06.2022.
- Özen, E, ve Okşak, Y. (2020). Kişi Başına Düşen Milli Gelirin İthalat Üzerindeki Etkisi: Türkiye İçin Bir Nedensellik Analizi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24 (2), 779-793.
- Posner, R.A. (1995). *Aging and Old Age*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Spicker, P. (2000). *The Welfare State A General Theory*, London: Sage Publications
- Statistisches Bundesamt (2021). <https://www.destatis.de/EN/Themes/Society-Environment/Population/Population-Projection/medium-term-population-projection.html> Erişim Tarihi: 30.05.2022

- Statistisches Bundesamt (2022).
<https://www.genesis.destatis.de/genesis//online?operation=table&code=124110001&bypass=true&levelindex=0&levelid=1654789717377#abreadcrumb> Erişim Tarihi: 25.05.2022.
- Statistisches Bundesamt (2022).
<https://service.destatis.de/bevoelkerungspyramide/index.html#!y=2022&l=en> Erişim Tarihi: 02.06.2022.
- Steiner, V. (2017). “The Labor Market for Older Workers in Germany”, Journal for Labour Market Research, 50(1), 4.
- Şahin, S. (2016). Değişen Dünya Nüfusu Yapısının Görsel Materyallerle İfadesi: Nüfus Piramitlerini Yeniden Düşünmek. TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu. Ankara.
- T. C. Berlin Büyükelçiliği Çalışma ve Sosyal Güvenlik Müşavirliği.
http://www.calisma.de/index.php?option=com_k2&view=item&id=49:almanyadan-emeklilik&Itemid=54 Erişim Tarihi: 11.06.2022.
- T.C Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Esnaf ve Sanatkarlar Genel Müdürlüğü, Kobi Destekleri Ülke İncelemeleri(Almanya, İngiltere ve Belçika), Ankara: 2014, 55.
- Tanrıkulu, F. (2018). Yaşlanan Alman Nüfusu ve Artan Göçmen İhtiyacı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi: Yükselen Irkçılık, Yabancı Düşmanlığı ve Ayrımcılık. Journal of Social Policy Conferences , (75) , 93-122.
- Teke, D. ve Yenihan, B. (2022). Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar: Aktif Yaşlanma Yaklaşımının Covid-19 Pandemisi Ekseninde Değerlendirilmesi. Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 6 (1) , 27-64.
- Tokol, A. (2017). Uluslararası Sosyal Politika. Bursa: Dora Yayıncılık.
- Tokol, A. ve Alper, Y. (2015). Sosyal Politika. Bursa: Dora Yayıncılık.
- Tomanbay, İ. (2002). Sosyal Rehabilitasyon-Sosyal Geriatri. Yeşim Gökçe Kutsal (Ed.), Geriatri içinde. Ankara. 248-259.
- Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı.
https://ticaret.gov.tr/data/5ef1fa4913b876b1f885180c/ALMANYA%C3%9Clike%20Profili_2021.pdf Erişim Tarihi: 02.11.2021
- Umutlu, S. ve Tekin Epik, M. (2019). “Türkiye’de Yaşlı Nüfus ve Sosyal Politika Uygulamaları”. Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 11 (1), 29-43.
- United Nations Population Fund (UNFPA) (2022). <https://www.unfpa.org/data/world-population-dashboard> Erişim Tarihi: 06.06.2022.
- United States Census Bureau (2022). https://www.census.gov/data-tools/demo/idb/#/pop?country_year=2022&country_yr_anım=2022&fips_single=gm&dashpages=dash&menu=popviz&fips=gm&poppages=byage&pop_years=2021,2022&agegroup=1y Erişim Tarihi: 02.06.2022.
- United States Census Bureau (2022). <https://www.census.gov/programs-surveys/international-programs/data.html> Erişim Tarihi: 28.05.2022.
- Vina, J., Borrás, C. vd. (2007). “Theories of Ageing.” IUBMB Life, 59 (4-5), 249-254.

- Yay, S. (2014). “Tarihsel Süreçte Türkiye’de Sosyal Devlet”, 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmaları Dergisi, 3 (9), 147-162.
- Yorgun, S. (2013). “Sosyal Politika Açısından 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu.” Çalışma ve Toplum Dergisi, (39), 357-380.
- Yörük, A. (2019). Yaşlıların Dini ve Sosyal Yaşantıları Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme: Karaman Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Zencirkıran, M. (2016). Sosyoloji. Bursa: Dora Yayıncılık.